# Определение №3613/10.07.2025 по дело №3776/2024

Върховният касационен съд на Република България, първо гражданско отделение, в закрито заседание на 27 май две хиляди двадесет и пета година, в състав:

ПРЕДСЕДАТЕЛ: БОНКА ДЕЧЕВА

ЧЛЕНОВЕ: ВАНЯ АТАНАСОВА

АТАНАС КЕМАНОВ

изслуша докладваното от съдията БОНКА ДЕЧЕВА

гр. дело №3776/2024 година

Производство по чл. 288 ГПК.

Образувано е по касационна жалба, подадена Г. Г. Г., ЕГН-[ЕГН] против решение №115 от 16.04.2024 г. по гр. д.№62/2024 г. на Окръжен съд-Монтана, с което е обезсилено решение №311/27.09.2023 г., постановено по гр. дело №1627/2022 г. на Районен съд-Лом в частта му, с която е допусната делба по отношение индивидуализираните в решението имоти и са определени правата на страните и делото е върнато на първостепенния съд за ново разглеждане от друг състав на РС от етапа конституиране на всички съсобственици като задължителни необходими другари, а в останалата част решението на РС е потвърдено.

В касационната жалба се навеждат оплаквания за нищожност, недопустимост и неправилност на решението. Нищожност се твърди, защото съдът е уважил недопустимо искане на част от ответниците, за каквото те нямат правен интерес, касаторът да не участва в делбата. Ако съдът не приеме нищожност на това основание се твърди недопустимост на решението на същото основание. Неправилност се твърди, защото съдът в нарушение на договорната свобода по чл. 9 ЗЗД е анализирал неправилно договорите за продажба на наследство, като не е обсъдил доказателствата за валидността им, не е съобразена наследствената трансмисия, на основание на която прехвърлителите са придобили права от общия наследодател, чието наследство е обособено от това на преките наследодатели и затова са го прехвърлили като предмет на договорите по чл. 212 ЗЗД.. Направено е оплакване и за процесуални нарушения, защото са дадени неясни указания относно това кой следва да се конституира и крайният резултат е несъвместим с практиката на ВКС.

В изложението по чл. 284, ал. 3, т. 1 ГПК са наведени основанията по чл. 280, ал. 1, т. 1 и ал. 2 ГПК. Твърди се нищожност, евентуално недопустимост на въззивното решение, защото е обсъдено искане на част от ответниците, каквото те нямат интерес да правят. Касаторът се позовава на противоречие със съдебната практика по чл. 9 ЗЗД и границите на свободата на договаряне, както и относно предмета на договора за продажба на наследство. Наведено е твърдение за очевидна неправилност на извода, че договор за продажба на наследство е възможен само с продавач – прекия наследник, а не този, който е получил наследството на по-общ наследодател по наследствена трансмисия. Твърди се противоречие на дадените указания при връщане на делото на РС със съдебната практика, според която при прехвърляне в хода на производството, делото продължава с прехвърлителя, а купувача може да встъпи. Цитирани са множество решения на ВС и на ВКС.

Ответницата по касация Я. Д. С. оспорва касационната жалба и допускането до касационно обжалване, защото не са формулирани въпроси, а цитираната съдебна практика не разглежда точно въпроса, по който се е произнесъл въззивния съд. По същество счита основният извод на въззивната инстанция за правилен.

Касационната жалба е постъпила в срок, изхожда от процесуално легитимирана страна, подадена е против въззивно решение, което подлежи на касационно обжалване, поради което съдът я преценява

като допустима.

Въззивният съд е приел за установено от фактическа страна следното:

По делото безспорно е установено, че имотите по отношение на които се иска делба, с изключение на имота по т. 9 от исковата молба с идентификатор [№] – нива в м. Долните ливади, са възстановени на наследниците на П. Г. С., починал 1958 г. по реда на ЗСПЗЗ и ЗВСГЗГФ. С решение №ОЗД/11.09.1997 г. с план за земеразделяне са възстановени седем земеделски имота от т. 2 до т. 8 по и. м.: с идентификатори [№] -нива; 24551.92.25-нива; 24551.94.7-нива; 24551.100.10-нива; 24551.133.12 -нива; 24551.185.8-нива и 24551.202.5- нива. С решение №ОЗ/11.09.1997 г. на наследниците на П. С. в стари реални граници е възстановено лозе от 2.723 дка в м. Лозята с идентификатор [№] по КККР на [населено място]. С решение №ОЗД/20.07.2001 г. са възстановени последните три имота – гори и земи от горския фонд с идентификатори [№]; [№] и [№].

Общият наследодател П. Г. С. е починал на 22.07.1958 г. и е оставил като наследници по закон трима низходящи – деца: Т. П. Г., Невен П. Г. и Ф. П. И..

Синът Т. П. Г. е починал 1923 г. – преди наследодателя си и по право на заместване е наследен от син Б. Т. П. и дъщеря С. Т. В.. Б. Т. е починал 1988 г. и негови наследници, след смъртта и на съпругата му А. С. П. през 1993 г. е дъщеря му Л. Б. Г., която е починала 2008 г. и е наследена от своя син В. Е. Г.. С договор, оформен с н. а. №10. т.IV от 20.02.2014 г. В. Е. Г. е прехвърлил 1/6 ид. ч., която е притежавал по наследство П. С. на съсобственика Д. Д. Д. от седемте земеделски имота от т. 2 до т. 8 от исковата молба- имоти с идентификатори 24551.59.5 -нива; 24551.92.25-нива; 24551.94.7-нива; 24551.100.10-нива; 24551.133.12 -нива; 24551.185.8-нива и 24551.202.5- нива.

Дъщерята на Т. П. – С. Т. В. е починала 1998 г. и неин законен наследник е дъщеря й М. Д. Ц., починала 2002 г. и наследена от своите низходящи син Д. Д. Д. и Д. Д. Д.. Д. е починал 2016 г. и е наследен от съпруга М. Д. Д., дъщеря М. Д. Д.- С. и син Д. Д. Д.. Освен наследствената му част, те са наследили и купената В. Е. 1/6 ид. ч. от описаните седем имота. М. е починала 2017 г. и наследена от дъщеря си М. Д. Д.-С., страна по делото. Нейният брат Д. е починал 2017 г. без да остави низходящи, поради което и негов наследник е сестра му М.. Д. Д. Д. е починал 2020 г. и наследен от низходящи Я. Д. С. и С. Д. Д., страни по делото. Те наследяват освен неговата идеална част по наследство и купената от него с договор, оформен с нот. акт№106, т. 1 от 01.02.2016 г. от О. П. Н. 1/9 идеална част от същите седем земеделски имота.

Синът на П. С. – Н. П. Г. е починал 12.10.1959 г. и оставил наследници дъщери С. Н. Н. и Сарафка Н. П.. Дъщерята С. Н. Н. е починала на 23.07.1995 г., без деца и е наследена от съпруг Я. А. Н., починал на 30.03.1999 г. и от сестра си Сарафка Н. П., починала на 20.02.1997 г. /погрешно посочено във въззивното решение, че е починалата преди сестра си през 1977 г./. Наследствената 1/6 ид. ч. на С. Н. Н. се разпределя между преживелия я съпруг и сестра й Сарафка Н. П. по правилото на чл. 9, ал. 2 ЗН, като по делото няма данни за продължителността на брака.

Съпругът на С. – Я. А. Н. е починал на 30.03.1999 г. – след постановяване на трите реституционни решения и не е последващ съпруг по смисъла на чл. 9а ЗН, съгласно приетото в мотивите по т. 1 ТР 1 от 4.11.1998 г. на ВКС по тълк. гр. д. №1/1998 г., ОСГК, поради което този текст е неприложим. /Съгласно т. 1 от това тълкувателно решение, чл. 9а ЗН намира приложение при следните кумулативни предпоставки: 1. Гражданският брак да е сключен след одържавяването на имотите или включването им в ТКЗС и други селскостопански организации. 2. Съпругът да е преживял съпруга-собственик. 3. От брака да няма родени или осиновени деца. 4. Последващият съпруг да е починал преди възстановяването на собствеността./

Наследници на Сарафка Н. П. са: О. П. Н. и Ц. П. Н., последната починала 30.05.2020 г., наследена от син Я. Н. С., дъщеря М. Н. С. и син О. Н. С., страни по делото. При определяне на квотите следва да се съобрази, че О. се е разпоредила с договор за продажба с 1/9 ид. ч. от изброените по-горе седем имота.

Преживелият съпруг на С. – Я. е починал на 30.03.1999 г. – след възстановяването на собствеността и наследява дял от придобитата по наследство идеална част от съпругата му от възстановените преди това през 1997 г. процесни имоти по правилата на чл. 9, ал. 2 ЗН заедно сестра й С. Н. П., починала на

20.02.1997 г. но има значение продължителността на брака му с С., предвид нормата на чл. 9, ал. 2 ЗН. Негови наследници са братята и сестрите му.

Сестрата на Я. – С. А. П. е наследена от Е. Б. Б., починала 2017 г., и оставила за наследници син И. К. Б., дъщеря Т. Б. Н., починала на 05.04.2014 г., наследена от дъщеря Н. П. Н.. С договор от 15.06.2022 г. И. К. Б. продава на Г. Г. Г. наследството, оставено П. Г. С. и от Я. А. Н.. С договор от 13.07.2022 г. /след предявяване на иска за делба/, Н. П. Н. продава на Г. Г. Г. наследството останало П. Г. С. и от Я. А. Н.. Легитимирана да участва в производството е прехвърлителката, защото прехвърлянето е в хода на процеса.

Сестрата на Я. – Р. А. Г. е починала на -4.04.1997 г. /преди него/ и е наследена А. Г. Т., починала на 02.07.2011 г., чийто наследници са Ц. И. Т., /съпруг/ и деца И. Ц. И. и Р. Ц. М., страни по делото. договор от 05.04.2023 г. В хода на производството, с договор от 05.04.2023 г. Ц. И. Т., И. Ц. И. и Р. И. М. продават на Г. Г. Г. наследството останало П. Г. С. и от Я. А. Н.. И в този случай легитимирани да участват в делбата са прехвърлителите, защото прехвърлянето е в хода на производството за делба.

Братът на Я. – П. А. Н. е починал 1984 г. без да остави низходящи наследници и е наследен от останалите братя и сестри, респективно от низходящите им.

Сестра на Я. – М. А. И., починала 2009 г. е наследена от своята дъщеря К. Г. А. и от низходящите на починалия син Й. Г. А., наследен от децата си М. Й. Г.-М. и А. Й. Г., страни по делото. С договор от 17.06.2022 г. К. Г. А. продава Г. Г. Г. наследството останало П. Г. С. и от Я. А. Н..

Братът на Я. – П. А. Н. е починал 1975 г. , преди наследодателя си Я. А. Н..

Брат на Я. – Н. А. Н. е починал 2010 г. и е наследен от син Д. Н. А., страна по делото.

Третият наследник на общия наследодател П. С. –дъщеря му Ф. П. И. е починала 24.07.1973 г. е оставила наследници син Т. П. И. и дъщеря Ц. П. И.. Синът Т. е починал 2008 г. и наследен от дъщеря В. Т. И. и син В. Т. И., починал 2018 г. и наследен от син И. В. И.. Ц. П. И. е починала 2018 г. с единствен наследник Р. Г. М. /страна по делото /. С договор от 10.06.2022 г. В. Т. И. продава на Г. Г. Г. наследството, оставено П. Г. С.. С Договор от 20.06.2022 г. И. В. И. продава на Г. Г. Г. наследството, оставено П. С..

Въззивната инстанция е приела, че с приложените договори за продажба на наследство, ищецът Г. Г. Г. не е придобил права върху процесните имоти и не се легитимира като съсобственик на същите, наред с наследниците на общия наследодателя П. С., страни по делото, тъй като негови продавачи не са преките наследници на П. С., призовани към наследяване към датата на смъртта на наследодателя – 1958 г., когато е открито наследството. Според възивния съд, валидно разпореждане с наследството на П. С. могат да извършат само преките му наследници Б. Т. П. и дъщеря С. Т. В., заместили починалия преди П. С. негов син Т. П. Г., както и Невен П. Г. и Ф. П. И.. За този извод се е позовал на приетото в т. 2 ТР №1 от 04.11.1998 г. по тълк. дело. №1/1998 г. на ОСГК на ВКС и приетото в него, че кръгът на законните наследници на възстановената собственост върху имоти, одържавени или включени в ТКЗС или други образувани въз основа на тях селскостопански организации се определя към момента на смъртта на наследодателя. В резултат на това е заключил, че продавачите по приложените договори за продажба на наследство са се разпоредили с права, каквито не притежават, поради което и ищецът Г. Г. Г. като купувач не е придобил права върху процесните имоти, не се легитимира като съсобственик и не следва да участва в делбата. Приел е, че съсобственици са продалите наследството си, включително и преди предявяване на иска и те трябва да участват по делото. Като съсобственици са посочени В. Е. Г., М. Д. Д.-С., Я. Д. С., С. Д. Д., Ц. И. Т., И. Ц. И., Р. Ц. 9 М., М. Й. Г.-М., А. Й. Г., Д. Н. А., О. П. Н. , Я. Н. С., М. Н. С., О. Н. С., Р. Г. М., както и продалите наследството И. К. Б., Н. П. Н., К. Г. А., В. Т. И. и И. В. И., които не са конституирани като страни в производството. Затова е обезсилил решението на РС в частта, с които е допусната делба по отношение индивидуализираните в решението имоти и са определени правата на страните и е върнал делото на първостепенния съд за ново разглеждане от друг състав от етапа конституиране на всички съсобственици като задължителни необходими другари. Решението е потвърдено в частите, с които искът за делба е отхвърлен по отношение ответниците С. П. И., И. Б. И., С. А. С., К. А. С., Г. И. Б. и В. Г. Е..

Относно извършените разпореждания в нотариална форма с договорите от 20.02.2014 г., с който В. Е. Г.

е прехвърлил на Д. Д. Д. 1/6 идеална част от седем от процесните земеделски имоти и от 01.02.2016 г., с който О. П. Н. е прехвърлила на Д. Д. Д. своята 1/9 идеална част от същите земеделски имота, съдът е приел, че преобретателите са съсобственици и чл. 76 ЗН не се прилага, поради което оспорването на тези сделки е неоснователно.

Въззивното решение е валидно, като постановено от надлежен съдебен орган, в рамките на правораздавателната му власт, в изискуемата форма, подписано е и е разбираемо. Поради това решението не е нищожно.

Съдът се е произнесъл по редовна въззивна жалба в обема, в който е сезиран и при наличие на изискванията за постановяване на допустим съдебен акт.

Неоснователно е позоваването и на недопустимост на въззивното решение поради разглеждане на недопустимо оспорване от въззивниците. Решението на РС е обжалвано от М. Н. С., Я. Н. С., О. Н. С., Я. Д. С., С. Д. Д. и М. Д. Д.-С. с твърдения за недопустимост на решението и на иска, защото ищецът Г. Г. не е активно легитимиран да иска делба, защото не е съсобственик. Въззивният съд е отговорил на този довод с това, че при иск за делба наличието или липсата на съсобственост е въпрос по същество, а не на допустимост на иска. Другите доводи са били за това, че наследниците на Я. не наследяват П. С., поради което не са могли да продадат оставено от него наследство. Въззивният съд е посочил, че Я. не е последващ съпруг, защото е починал след реституцията на имотите, т. е. наследник е на съпругата си и братята и сестрите му, респективно техните дела придобиват неговия наследствен дял.

Видно от изложеното, възраженията на възивниците са се отнасяли до това кои са съсобствениците и до квотите им, които са допустими възражения в делбеното производство по аргумент от чл. 344 ГПК. Тъй като всички съсобственици са необходими задължителни другари в делбеното производство, съдът и служебно следи за участието им. Затова доводът, че е разгледан довод, който въззивниците не са имали правен интерес да направят и това води до недопустимост на решението е неоснователен.

Предвид изложеното, не са налице основанията за допускане до касация по чл. 280, ал. 2, предл. първо и 2 ГПК.

Настоящата инстанция намира, че следва да допусне касационно обжалване на въззивното решение на основание чл. 280, ал. 2, предл. трето ГПК поради очевидна неправилност на формулирания в мотивите на въззивното решение извод за това, че договорите за продажба на наследство не са породили действие, защото като продавачи по тях участват наследници, които се легитимират като такива по пътя на наследствената трансмисия а не са преки наследници, а според въззивния съд само преките наследници на общия наследодател П. С., починал 1958 г., призовани към наследяване към момента на смъртта му, са могли да продадат оставеното от него новооткрито наследство, включващо възстановени земи и гори през 1997 г. Съдът приема, че е налице основанието по чл. 280, ал. 2, предл. трето ГПК поради противоречие с нормите на чл. 212 ЗЗД и на ЗН, определящи наследствените дялове при наследяване по закон, правилото за наследствена трансмисия /чл. 57 ЗН/, това, че за приемане на наследството няма срок след отмяната на чл. 50 ЗН и това, се отнася и за наследства, открити до 27.07.1987 г. ако то е направено след 27.07.1992 г., когато влиза в сила Закона за изменение и допълнение на ЗН“, съгласно т. 4 ТР №1 от 4.11.1998 г. на ВКС по тълк. гр. д. №1/1998 г., ОСГК, както и поради нарушение на правилата на формалната логика.

Водим от горното, Върховния касационен съд, състав на първо гражданско отделение

О П Р Е Д Е Л И:

ДОПУСКА касационно обжалване на въззивно решение №115 от 16.04.2024 г. по гр. д.№62/2024 г. на Окръжен съд-Монтана по касационна жалба, подадена Г. Г. Г., ЕГН-[ЕГН].

Указва на касатора да внесе държавна такса за разглеждане на касационната жалба по същество в едноседмичен срок от съобщението в размер на 50 лв. и да представи квитанцията по делото. При неизпълнение, касационната жалба ще бъде върната.

След внасяне на определената държавна такса, делото да се докладва за насрочване.